

TURIZM-4.0 NI RIVOJLANTIRISH SOHA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO`LLARI SIFATIDA

Yuldasheva Dilnoza Ulug`bekovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqochisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10077211>

Annotatsiya. Turizmni rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirishda innovatsiyalarni joriy etish muhim o`rin tutadi. Yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar turistik xizmatlar sifatini oshirish, biznes jarayonlari samaradorligini oshirish va turistik mahsulotlarning yangi turlarini yaratish imkonini beradi.

Kalit so`zlar: Turizm-4.0, turistik mahsulotlar, turistik xizmatlar, turistik mahsulotlar, yangi texnologiyalar, innovatsion yondashuv.

Jahon global va milliy iqtisodiyotlarining o`zaro bog`liqligini ta`minlash sharoitida turizm sohasi, ayniqsa, ta`lim turizmi, bir vaqtning o`zida turizm va ta`lim sohalarini uyg`un integratsiyalash, inson kapitaliga asoslangan innovatsion iqtisodiyotning muhim omili sifatida jadal rivojlanmoqda. Jahon iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishda. MarketsandMarkets hisobotiga ko`ra, virtual ta`lim turizmi global bozori 2020-yildagi 13,0 milliard dollardan 2025-yilda 25,0 milliard dollargacha o`sishi kutilmoqda, CAGR 2020 va 2025 yillar orasida 14,6 foizni tashkil qiladi.

Rivojlangan davlatlarning iqtisodiy adabiyotlarida virtual ta`lim turizmini rivojlantirish masalalari ko`p yillardan buyon yoritib kelinmoqda va bu borada keng ko`lamli ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Tadqiqotchi C. Dede virtual muhitdan foydalanishni ta`lim yondashuvi nuqtai nazaridan tavsiflab, virtual muhitga sho`ng`ish o`quvchilarga raqamli ravonlik ko`nikmalarini berish orqali ta`lim jarayonini yaxshilash mumkinligini ko`rsatadi. [2]

Boshqa bir guruh olimlar D. Buxalis, A. Amarangana turistik xizmatlarni shaxsiylashtirish va turistik tajribani yaxshilash uchun turli texnologiyalardan, jumladan, virtual turlardan foydalanishni nazarda tutuvchi "aqlli turizm yo`nalishlari" konsepsiyasini taklif qilmoqda. Ular virtual turlar turistlarni jalb qilish va turistik xizmatlar sifatini oshirishda muhim vosita bo`lishi mumkinligini ta`kidlaydilar. [3]

Rus tadqiqotchilari O.P.Mezhevnikova va T.V. Uxina virtual sayohat va ekskursiyani belgilash yondashuvlarini tahlil qildi, virtual turizmning afzalliklarini umumlashtirdi, masalan: jismoniy yoki moliyaviy imkoniyatlari cheklangan odamlar uchun foydalanish imkoniyati; o`rganilayotgan ob`ektning batafsil tasvirlash qobiliyati; pul va vaqtni tejash; xavfsizlik; sayohatni to`xtatib turish va boshqa qulay vaqtda davom ettirish imkoniyati bilan qayta-qayta cho`mish; kognitiv va ekologik ta`sirlar.

Ushbu ilmiy ishlar virtual turizmni rivojlantirishning dolzarbligini ham, uning imkoniyatlaridan ta`lim jarayonida foydalanishning dolzarbligini ham qayd etish imkonini beradi.

Virtual ta`lim turizmi bu joylarga jismoniy tashrif buyurmasdan boshqa mamlakatlar, madaniyatlar va tillarni o`rganish va tajriba qilish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Turizmning bu turi real muhitni taqlid qilish va foydalanuvchilarga u bilan to`liq muloqot qilish imkoniyatini berish uchun virtual reallik texnologiyasi va boshqa raqamli vositalardan foydalanishni o`z ichiga oladi.

Virtual ta'lim turizmining asosiy misollaridan biri bu Google Expeditions. Bu Google tomonidan ishlab chiqilgan bepul dastur bo'lib, o'qituvchilar va talabalarga virtual maydonda sayohat qilish imkonini beradi. U butun dunyo bo'ylab 1000 dan ortiq ekspeditsiyalarni o'z ichiga oladi va talabalarga madaniyatlar, geografiya, tarix va fanlarni o'rganish imkonini beradi.

Yana bir misol, Ubisoft kompaniyasining Misrga bag'ishlangan "Nekropol vodiysi" ta'lim loyihasi. U talabalarga qadimiy Misr va uning piramidalarini, jumladan, qadimgi fir'avnlar bilan bog'liq yashirin sirlar va afsonalarni o'rganishga imkon berish uchun kengaytirilgan haqiqat texnologiyasidan foydalanadi.

Guggenxaym muzeyi tomonidan taqdim etilgan ta'lim turizmini ham ta'kidlash joiz. Bu tashrif buyuruvchilarga o'z brauzerida muzey galereyalariga tashrif buyurib, san'at asarlarini virtual o'rganish imkonini beradi.

Virtual ta'lim turizmining asosiy afzalliklaridan biri uydan chiqmasdan turib turli mamlakatlar madaniyati va tarixini o'rganish imkoniyatidir. Bu sizga odatda sayohatga sarflanadigan vaqt va pulni tejash, shuningdek, dunyoqarash va ta'limni kengaytirish imkonini beradi.

Virtual ta'lim turizmi maktab va universitetlar kabi ta'lim muassasalari uchun ham foydali vositadir, chunki u ta'lim dasturini to'ldirish imkoniyatini beradi va talabalarga turli madaniyat va tillarni o'rganish imkonini beradi.

Biroq, virtual ta'lim turizmi ham adabiyotda muhokama qilingan cheklovlarga ega. Asosiy cheklovlardan biri - hissiy tajribaning etishmasligi. Virtual haqiqat texnologiyasi vizual va eshitish sezgilarini taqlid qilishi mumkin bo'lsa-da, u haqiqiy hayot muhitining ta'mi, hidi va teginishini to'liq takrorlay olmaydi. Bu foydalanuvchilar boshdan kechiradigan immersio va jalb qilish darajasini cheklashi mumkin.

Virtual ta'lim turizmini rivojlantirish istiqbollari bir necha omillar bilan bog'liq:

Texnologik taraqqiyot. Virtual haqiqat, to'ldirilgan reallik va boshqa texnologiyalarning rivojlanishi yanada real virtual sayohatlar yaratish va ta'lim mazmunini yaxshilash imkonini beradi.

Onlayn ta'lim formatini afzal ko'rgan odamlar soni ortib bormoqda. COVID-19 pandemiyasi bu jarayonni tezlashtirdi va kelajakda onlayn format yanada mashhur bo'ladi.

Virtual ta'lim turizmining qulayligi va foydalanish imkoniyati. Bu odamlarga sayohat va turar joy xarajatlari haqida qayg'urmasdan istalgan vaqtda va dunyoning istalgan nuqtasidan sayohat qilish imkonini beradi.

Foydalanuvchilar uchun tarkibni individual sozlash va moslashtirish imkoniyati. Virtual ta'lim turizmi har bir aniq foydalanuvchining ehtiyojlari va manfaatlariga moslashtirilishi mumkin, bu esa ushbu yo'nalishning ta'lim salohiyatidan yanada samarali foydalanish imkonini beradi.

Umuman olganda, virtual ta'lim turizmi ulkan salohiyatga ega, chunki u ilgari geografik cheklovlar yoki iqtisodiy sabablarga ko'ra kirish imkoni bo'lmagan dunyoning madaniy-ma'rifiy diqqatga sazovor joylari va muzeylariga kirishni ta'minlaydi. Bu talabalarga real dunyoda sayohat qila olmasalar ham yangi bilim va tajriba orttirish imkonini beradi.

References:

1. Ritchie B.W. Managing Educational Tourism (Aspects of Tourism) / B.W. Ritchie. — Bristol: Channel View Publications, 2003. — 304 p.
2. Egger R., Buhalis D. E-Tourism Case studies: Management & Marketing issues in eTourism. Butterworth Heinemann Oxford, 2008. DOI: [10.13140/2.1.1225.5048](https://doi.org/10.13140/2.1.1225.5048).

3. Иванов В.Д., Бардина М.Ю. Виртуальный туризм - образовательные возможности // Физическая культура. Спорт. Туризм. Двигательная рекреация. 2020. Т.5. №2. С. 103-106.
4. Ибрагимова, М. И. (2022). ХАЛҚАРО ТАЪЛИМ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЗАРУРИЯТИ. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYNILMIY JURNALI, 579-583.

INNOVATIVE
ACADEMY